

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
INFORMACIJOS IR KOMUNIKACIJOS DEPARTAMENTO
TYRIMŲ SKYRIUS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel.: (8 5) 239 6170 / 239 6185
El. p.: tyrimai@lrs.lt; info@lrs.lt; ikd@lrs.lt www.lrs.lt/info

**Analitinė apžvalga
24/04**

2024-01-18

**Europos Sąjungos ir NATO šalių ambasadorių skyrimo procedūros ir valdžių įgaliojimai
paskyrimo procese**

Šiame darbe apžvelgiama ambasadorių (ir kitų diplomatinių misijų vadovų) skyrimo tvarka kai kuriose ES ir NATO valstybėse. Apžvelgiamos įvairios valdymo formas turinčios valstybės: parlamentinės respublikos (Čekija, Estija, Latvija, Suomija, Vokietija, Slovakija), prezidentinės respublikos (JAV), pusiau prezidentinės respublikos (Lenkija, Prancūzija), konstitucinės monarchijos (JK, Kanada, Nyderlandai, Švedija). Daugiausia dėmesio skiriama skirtingų valdžios institucijų vaidmeniui ir įgaliojimams ambasadorių skyrimo procese.

Iš apžvelgtų valstybių dažniausiai ambasadorių skyrimo procese dalyvauja vykdomosios valdžios institucijos (vyriausybė ir prezidentas arba karalius), parlamentas ambasadorių skyrimo procese dalyvauja JAV. JAV Senatas pasižymi ypač reikšmingais konstituciniais įgaliojimais šioje srityje. Visais aptariamais atvejais valstybės vadovas dalyvauja ambasadorių skyrimo procese, tačiau JK ir Kanados atvejais monarchų įgaliojimai tėra simboliniai. Išskyrus JAV, visose šalyse ryškus užsienio reikalų ministrų bei vyriausybių vadovų vaidmuo. Išskirtinio dėmesio vertas Lenkijos atvejis, šioje valstybėje įstatymiškai įtvirtinta privalomą konsultacinę funkciją tarp Vyriausybės ir Prezidento atliekanti insitucija.

Čekijos, Estijos, Slovakijos parlamentai neturi galių ambasadorių skyrimo procese, tačiau parlamento užsienio reikalų komitete yra organizuojami susitikimai su būsimais ambasadoriais, kurių metu yra aptariamoms jų veiklos gairės. Konsultacinę funkciją ambasadorių paskyrimo procese atlieka ir Latvijos bei Lenkijos parlamentų užsienio reikalų komitetai.

JK, Kanados, Nyderlandų, Prancūzija, Suomija, Vokietijos parlamentai įstatymiškai neturi galių ambasadorių skyrimo procese ir jame nedalyvauja, šiose valstybėse ambasadorius skiria Vyriausybė ir Prezidentas (priklausomai nuo valdymo formos, tai gali būti ir monarchas arba jo atstovas). Švedijos parlamentas taip pat nedalyvauja ambasadorių skyrimo procese, tačiau Riksdago Konstitucijos komitetas reguliariai tikrina visus Vyriausybės atliekamus aukštesniųjų valstybės tarnautojų paskyrimus, taigi yra atliekamas ir ambasadorių paskyrimo vertinimas, ar nebuvo pažeisti atitinkami įstatymai.

Situacija Lietuvoje

Lietuvos ambasadorių ir kitų diplomatinių atstovų skyrimo užsienio valstybėse ir tarptautinėse organizacijose tvarką nustato Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymas.

Pagal 49 straipsnio 1 dalį: „Iš anksto kandidatūrą apsvarsčius Seimo Užsienio reikalų komitete, diplomatinį atstovą užsienio valstybėje, gavus tos užsienio valstybės sutikimą priimti (agremaną), Vyriausybės teikimu skiria Respublikos Prezidentas dekretu, kurį taip pat pasirašo Ministras Pirmininkas.“

Pagal 49 straipsnio 2 dalį: „Iš anksto kandidatūrą apsvarsčius Seimo Užsienio reikalų komitete, diplomatinį atstovą prie tarptautinės organizacijos Vyriausybės teikimu skiria Respublikos Prezidentas dekretu, kurį taip pat pasirašo Ministras Pirmininkas.“

Įstatymo 49 straipsnio 3 dalyje nurodoma: „Diplomatinio atstovu gali būti skiriamas tik diplomatas, turintis Lietuvos Respublikos nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus ar Lietuvos Respublikos nepaprastojo pasiuntinio ir įgaliotojo ministro diplomatinį rangą.“

Įstatymo 49 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta: „Informacija apie kandidato į diplomatinis atstovus skyrimo procesą keičiamasi vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymu.“

Čekija

Čekija yra parlamentinė respublika, turinti vyriausybės vadovą – ministrą pirmininką – ir valstybės vadovą – prezidentą. Prezidentas yra renkamas tiesioginiuose rinkimuose. Pagal Čekijos konstitucijos 62 ir 63 straipsnius¹, prezidentas po parlamento rinkimų paskiria, kas formuos vyriausybę, paskiria ministrus, priima ministrų ar visos vyriausybės atsistatydinimą, skiria dalį kitų valstybės aukščiausių pareigūnų (Konstitucinio ir Aukščiausiojo teismo pirmininkus bei jų pavaduotojus, Valstybės audito tarnybos vadovą ir jo pavaduotoją, Čekijos nacionalinio banko tarybos narius ir kt.), turi įstatymų veto teisę (išskyrus parlamento priimtiems konstituciniams įstatymams), atstovauja šalių užsienyje. Taigi, pagal turimas galias Čekijos prezidento institucija yra panaši į Lietuvos prezidento instituciją.

Čekijoje nėra specialių teisės aktų, reglamentuojančių ambasadorių paskyrimo procedūrą. Ambasadorių skyrimą reglamentuoja Čekijos konstitucija. Prezidentas skiria ir atšaukia diplomatinį atstovybių vadovus (63 str. 1e d.).

Prezidento sprendimai, priimti pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas, galioja tik tuo atveju, jei juos pasirašo ministras pirmininkas arba ministro pirmininko įgaliotas Vyriausybės narys (63 str. 3 d.).

Patvirtinimo procesas nėra tiesiogiai reglamentuotas įstatymuose, bet yra nurodytas Vyriausybės darbo tvarkos taisyklėse. Ambasadorių iš profesionalių karjeros diplomatų paprastai parenka Čekijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Personalo skyrius. Šis pasirinkimas yra rekomendacija užsienio reikalų ministrui, kuris pasiūlo kandidatą vyriausybei. Po to, kai vyriausybė tam išreiškia pritarimą, kandidato pavardė siūloma prezidentui. Tuomet prezidentas priima sprendimą dėl ambasadoriaus paskyrimo. Šiam sprendimui priimti reikia ministro pirmininko arba jo įgalioto Vyriausybės nario kontrasignacijos².

Čekijos Respublikos Atstovų Rūmų Užsienio reikalų komitetas taip pat priima naujus Čekijos Respublikos ambasadorius ir aptaria siūlomas koncepcijas jų veiklos ir dvišalių santykių srityje. Tai vyksta po to, kai priimančioji valstybė suteikia agremaną. Posėdis su būsimu ambasadoriumi yra uždaras, kandidatas savo būsimą darbo koncepciją pirmiausiai pristato užsienio reikalų ministrui, o vėliau tai aptaria ir užsienio reikalų komitete. Tačiau parlamentas neturi jokio vaidmens ambasadoriaus patvirtinimo ar skyrimo procese³.

Estija

Estija yra parlamentinė respublika. Vyriausybės vadovą – ministrą pirmininką – skiria prezidentas, o tvirtina parlamentas. Jis vadovauja vykdomajai valdžiai. Vyriausybė, pagal šalies Konstitucijos 87 straipsnio 1 dalį⁴, vykdo šalies vidaus ir užsienio politiką, kurią formuoja parlamentas; ji vadovauja ir koordinuoja valstybės institucijų darbą ir yra visiškai atsakinga už viską,

¹ *Constitution of the Czech Republic*: <https://www.psp.cz/en/docs/laws/1993/1.html>

² Remiantis Čekijos atsakymu į 2017 m. ECPRD užklausą 3486 „Nomination of an ambassador to a foreign country“.

³ Remiantis Čekijos atsakymu į 2020 m. ECPRD užklausą 4421 „Role of the Parliament in the appointment procedure of diplomatic staff accredited abroad“.

⁴ *The Constitution of the Republic of Estonia*: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013003/consolide>

kas priklauso vykdomosios valdžios kompetencijai. Estijos parlamentas renka ir skiria keletą aukštų valstybės pareigūnų, įskaitant prezidentą.

Estijos užsienio tarnybos įstatyme⁵ yra aprašyta ambasadorių atrankos ir paskyrimo tvarka. Įstatyme nustatyta, kad nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus kandidatūrą atestacijos komisijos siūlymu Respublikos Vyriausybei teikia tvirtinti už šią sritį atsakingas ministras. Vyriausybė tvirtina nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus kandidatūrą ir teikia ją tvirtinti prezidentui. Prezidentas per 30 kalendorinių dienų nuo siūlymo gavimo dienos duoda sutikimą tvirtinti nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus kandidatūrą. Užsienio reikalų ministerija apie sutikimo gavimą informuoja parlamento užsienio reikalų komitetą. Patvirtinusi nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus kandidatūrą, Užsienio reikalų ministerija kreipiasi į užsienio valstybės, kurioje ambasadoriaus kandidatas pageidauja būti akredituotas, kompetentingą instituciją dėl agremano. Jei kandidatas į nepaprastuosius ir įgaliotuosius ambasadorius nori būti akredituotas prie tarptautinės organizacijos, Užsienio reikalų ministerija prireikus prašo tos organizacijos agremano. Už sritį atsakingas ministras praneša Vyriausybei apie gautą agremaną, o Vyriausybė siūlo prezidentui skirti kandidatą nepaprastuoju ir įgaliotuoju ambasadoriumi. Prezidentas paskiria kandidatą nepaprastuoju ir įgaliotuoju ambasadoriumi ir pasirašo jo įgaliojimą per 30 kalendorinių dienų nuo pasiūlymo gavimo dienos (27 str. 1–6 d.).

27 str. 7 d. nustatyta, kad kandidato į nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus pareigas vardas ir pavardė iki jo paskyrimo viešai neskelbiami.

Praktikoje pastebėtina, kad paprastai kandidatas apsilanko parlamento užsienio reikalų komitete ir kalbasi su jo nariais, tačiau komitetas nepateikia jokios nuomonės apie kandidatą.

Jungtinės Amerikos Valstijos

JAV yra laikoma klasikine prezidentine respublika, kurioje valstybės ir vykdomosios valdžios vadovas yra prezidentas. Viena vertus, prezidentinėje valdymo formoje prezidentas neatskaitingas parlamentui ir negali jo kontroliuoti – kitaip nei parlamentinėje valdymo formoje, prezidentinėje yra griežtai atskirtos įstatymų leidžiamoji ir vykdomoji valdžios. Kita vertus, JAV prezidentinė valdymo forma pagrįsta galių balansavimo principu. Prezidento galias riboja kitiems galios centrams, visų pirma, JAV Kongresui, konstitucijos suteikti įgaliojimai, pati federalinė valstybės struktūra, nepriklausomi teismai. JAV valdžios atskyrimo principas nėra absoliutus: JAV prezidentas ir Kongresas tam tikras sritis tvarko bendrai, pavyzdžiui, departamentų vadovus (ministrus) skiria prezidentas, bet departamentus (ministerijas) kuria ir naikina, nustato jų veiklos sritis, skiria jiems finansavimą ir jų veiklą kontroliuoja Kongresas.

Prezidentas ir Kongresas konstituciškai yra įpareigoti bendradarbiauti ir aukščiausiojo rango diplomatų skyrimo procese. JAV Konstitucijoje⁶ įtvirtinta, kad prezidentas „pasiūlo ir su Senato patarimu bei sutikimu skiria ambasadorius, kitus viešuosius ministrus ir konsulus“ (2 str. 2 sk. 2 d.). Be to, prezidentas turi teisę paskirti ambasadorius ir tarp Senato sesijų – t.y. negavus jo pritarimo – tačiau tokie ambasadoriui gal eiti pareigas tik iki kitos Senato sesijos pabaigos, nebent pats Senatas vėliau patvirtintų jų paskyrimą (2 str. 2 sk. 3 d.).

Taigi, prezidentas vykdo kandidatų į ambasadorius atranką. Šiai atrankai įtakos turi įvairūs veiksniai (asmens kompetencija užsienio reikalų srityje, ankstesnė diplomatinė patirtis, politinės priežastys, kartais asmeninis ryšys su prezidentu). Pagal susiformavusią tradiciją, prezidento nominuotas ambasadorius gali būti tiek karjeros diplomatinės tarnybos pareigūnas, tiek ir politiškai paskirtas asmuo. Daugeliu atvejų karjeros diplomatų kadencija trunka maždaug 3 metus, o politiškai paskirti ambasadoriai paprastai atsistatydina sulig naujo prezidento inauguracija.

Prieš oficialią kandidato nominaciją atliekami išsamūs asmens patikrinimai, siekiant įsitikinti, kad asmuo tinkamas eiti ambasadoriaus pareigas. Teisinis pagrindas šiems patikrinimams – 1978 m.

⁵ *Väliteenistuse seadus*: <https://www.riigiteataja.ee/akt/108112016006?leiaKehtiv>

⁶ *U.S. Constitution, Article II*: <https://www.law.cornell.edu/constitution/articleii>

Vyriausybės etikos įstatymas⁷, kuris reikalauja, kad prezidento paskirti asmenys, įskaitant ambasadorius, atskleistų finansinę ir kitą asmeninę informaciją, kuria remiantis būtų galima įvertinti galimus interesų konfliktus. Patikrinimo procesą vykdo Federalinis tyrimų biuras ir Valstybės departamentas⁸. Pasibaigus patikrinimui, prezidentas oficialiai nominuoja kandidatą ir šią kandidatūrą siunčia svarstyti Senato Užsienio reikalų komitetui.

Pagal 1980 m. Diplomatinės tarnybos įstatymą⁹, prezidento nominacijas į ambasadoriaus pareigas svarsto Senato Užsienio reikalų komitetas. Prezidentas pateikia Senato Užsienio reikalų komitetui ataskaitą apie pateikto kandidato kompetenciją eiti ambasadoriaus pareigas (304 sk. 4 d.). Kandidatas kviečiamas į Senato Užsienio reikalų komiteto posėdį, kur jis turi atsakyti į klausimus apie savo kvalifikaciją, pažiūras ir kaip planuoja tvarkyti diplomatinis santykius su šalimi, į kurią yra paskirtas. Išklausę kandidato atsakymų Senato Užsienio reikalų komiteto nariai balsuoja dėl pritarimo kandidatūrai. Komitetui pritarus, visas Senatas balsuoja dėl kandidatūros. Jei kandidatas surenka daugumą balsų, jis patvirtinamas ambasadoriumi. Senatui patvirtinus kandidatą, prezidentas jį prisaikdina ir oficialiai paskiria į ambasadoriaus pareigas.

Jungtinė Karalystė

JK valdymo formą tiksliausia apibūdinti kaip formalią konstitucinę monarchiją, kurioje faktiškai veikia parlamentinė demokratija. Nors oficialiu valstybės vadovu yra monarchas, jo vaidmuo daugeliu atveju yra simbolinis arba reprezentacinis, o realūs įgaliojimai sutelkti Parlamento, ministro pirmininko (kuriuo paprastai skiriamas parlamentinės daugumos lyderis) ir teismų rankose. Nors užsienio politikos sritis istoriškai buvo priskiriama karališkajai prerogatyvai, šiandien monarcho įgaliojimai šioje srityje taip pat daugeliu atveju yra simboliniai. Visus JK ambasadorius oficialiai skiria monarchas, pasirašydamas „įgaliojamuosius raštus“, kurie vėliau įteikiami priimančiajai šaliai. Tačiau praktikoje karališkasis ambasadoriaus paskyrimas iš esmės yra tradicinis konstitucinis formalumas¹⁰.

Ambasadorius monarchas skiria atsižvelgdamas į Vyriausybės rekomendacijas. Kandidatų atrankos procesas vyksta Užsienio reikalų, Sandraugos ir plėtros ofise (angl. *Foreign, Commonwealth and Development Office*, toliau – FCDO, užsienio reikalų ministerijos atitikmuo). Atranką ofise formaliai vykdo Vyriausioji paskyrimų taryba (angl. *Senior Appointments Board*), kuriai pirmininkauja FCDO nuolatinis sekretorius (angl. *Permanent Secretary*, aukščiausias pagal rangą ministerijos valstybės tarnautojas). Vyriausioji paskyrimų taryba pristato kandidato rekomendaciją JK užsienio reikalų sekretoriui (angl. *Foreign Secretary*, užsienio reikalų ministro atitikmuo). Užsienio reikalų sekretorius siunčia kandidatūrą ministrui pirmininkui galutiniam patvirtinimui, po kurio ambasadorių jau oficialiai paskiria monarchas.

Praktikoje užsienio diplomatinį misijų vadovais dažniausiai skiriami JK karjeros diplomatai, tačiau pasitaiko ir politinių paskyrimų, kuriems netaikomi įstatymuose numatyti „sąžiningo ir atviro konkurso“ reikalavimai, įtvirtinti 2010 m. Konstitucinės reformos ir valdymo įstatyme¹¹. Remiantis FCDO skelbiama informacija „dauguma Vyriausiosios paskyrimų tarybos sprendimų priimami

⁷ *Ethics in Government Act of 1978*: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCODE-2010-title5/pdf/USCODE-2010-title5-app-ethicsing.pdf>

⁸ *Presidential Appointments Vetting Guide: Precedents, Authorities and Case Studies*: https://presidentialtransition.org/wp-content/uploads/sites/6/2016/06/Presidential-Appointments-Vetting-Guide_2020.pdf

⁹ *The Foreign Service Act of 1980 (22 U.S.C. 3901 et seq.)*: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-1077/pdf/COMPS-1077.pdf>

¹⁰ House of Commons Library. *Appointment of Ambassadors. Questions and answers for the United Kingdom*. ECPRD 3486.

¹¹ *Constitutional Reform and Governance Act 2010*: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/25/section/10>

pokalbio su kandidatu pagrindu“, tačiau „būna atvejų, kai taryba nusprendžia, jog yra rimtų priežasčių rekomenduoti konkretų kandidatą be pokalbio“¹².

Pastebėtina, kad ambasadorių skyrimo procese Parlamentas nedalyvauja¹³.

Kanada

Kanados valdymo forma turi nemažai panašumų į JK: tai yra konstitucinė monarchija, kurioje faktiškai veikia parlamentinė demokratija. Kanados monarchu iki šiol pripažįstamas JK karalius (šiuo metu Karolis III), kurį federaliniu lygiu atstovauja generalinis gubernatorius (angl. *Governor General*), o provincijose – gubernatoriai leitenantai (angl. *Lieutenant Governors*). Kanadoje veikia parlamentinė sistema, kurioje vykdomoji valdžia (ministras pirmininkas ir kabinetas) kyla iš įstatymų leidžiamosios valdžios ir yra jai atskaitinga. Kanados teisinė sistema pagrįsta britiškosios bendrosios teisės (angl. *common law*) tradicija (išskyrus Kvebeko provinciją). Kaip ir monarchas JK atveju, generalinis gubernatorius Kanadoje turi tik simbolinius įgaliojimus ambasadorių skyrimo procese.

Ambasadorių skyrimo procesą kuruoja federalinė Vyriausybė, daugiausia per Globalios Kanados (angl. *Global Affairs Canada*, toliau – GAC) vyriausybinių departamentą, atsakingą už Kanados diplomatinis ir konsulinius santykius, tarptautinę prekybą, plėtrą, humanitarinę pagalbą¹⁴.

Pirma, GAC atranka ir vertina galimus kandidatus į ambasadorius. Paprastai tai yra karjeros diplomatai. Atranka grindžiama įvairiais kriterijais, įskaitant diplomatinę, tarptautinių santykių patirtį ir regiono ar paskyrimo šalies išmanymą. GAC atrinkti kandidatai siūlomi užsienio reikalų ministrui, kuris šias kandidatūras peržiūri ir tvirtina.

Antra, užsienio reikalų ministrui pritarus ambasadoriaus kandidatūrai, ji pasiūloma ministrui pirmininkui galutinai tvirtinti. Jeigu GAC pasiūlo kandidatą į svarbų postą, arba kandidatą, kuris nėra karjeros diplomatas, užsienio reikalų ministras, prieš formaliai pasiūlydamas kandidatūrą, konsultuojasi su ministru pirmininku¹⁵.

Galiausiai, remdamasis užsienio reikalų ministro ir ministro pirmininko patarimu, ambasadoriaus paskyrimą formalizuoja generalinis gubernatorius. Pastarasis žingsnis iš esmės yra simbolinis, kadangi šiuo klausimu generalinis gubernatorius visuomet veikia vadovaudamasis ministro pirmininko patarimu.

Pastebėtina, kad ambasadorių skyrimo procese Parlamentas nedalyvauja.

Latvija

Latvija yra parlamentinė respublika, kurioje vyriausybei vadovauja ministras pirmininkas, kuris pasirenka ministrų kabinetą, o valstybės vadovui – prezidentui – tenka daugiausia ceremonialinis vaidmuo ir jis skiria ministrą pirmininką. Vyriausybė išlieka parlamento tvirtinama per kiekvieną kadenciją.

Latvijoje diplomatinę tarnybą reglamentuoja šiuo metu galiojantis Diplomatinės ir konsulinės tarnybos įstatymas¹⁶. Įstatymo II skyriaus 10 skirsnis „Nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus bei nuolatinio atstovo skyrimo ir atleidimo iš pareigų, taip pat atitinkamų diplomatinėse rangų suteikimo tvarka“ nustato, kad „nepaprastuosius ir įgaliotuosius ambasadorius ir nuolatinis atstovus, kurie yra nuolatinėse atstovybių tarptautinėse organizacijose vadovai, remdamasis bendru suderintu užsienio

¹² *Freedom of Information Act 2000 Request Ref: 1045-13:*

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/299598/FOI_Ref_104_5_copy_for_publishing_Foi.pdf

¹³ *Appointment of Ambassadors. Questions and answers for the United Kingdom.*

¹⁴ *Global Affairs Canada:* <https://www.international.gc.ca/global-affairs-affaires-mondiales/home-accueil.aspx?lang=eng>

¹⁵ *Appointment of Ambassadors, High Commissioners and Consuls:*

<https://jameswjbowden.files.wordpress.com/2011/10/1-ambassadors-high-commissioners-and-consuls.pdf>

¹⁶ *Diplomatic and Consular Service Law.* 1995-10-24: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/37188-diplomatic-and-consular-service-law>

reikalų ministro ir parlamento Užsienio reikalų komiteto siūlymu, skiria ir atleidžia Prezidentas, tačiau nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus rangą jiems suteikia užsienio reikalų ministras“.

Tačiau parlamento komiteto nuomonė yra patariamoji ir konsultacinė, o ne privaloma. Pritarimui išreikšti komitete užtenka paprastos daugumos narių balsų. Prezidento žodis yra paskutinis ir galutinis ambasadorių skyrimo procese, net jei komitetas ir išreikštų nepritarimą.

Latvijos Konstitucinės teisės komisija 2011 m. yra pastebėjusi, kad asmens paskyrimas į ambasadoriaus postą yra akivaizdus pavyzdys tam tikro istoriškai susiklosčiusio modelio, susijusio su Latvijos užsienio reikalų funkcijų vykdymu. Šis pavyzdys rodo, koks svarbus yra visų trijų institucijų – Saeimos, Respublikos Prezidento ir Užsienio reikalų ministerijos – vaidmuo ir jų bendradarbiavimas užsienio reikalų srityje.¹⁷

Diplomatinės ir konsulinės tarnybos įstatymo II skyriaus 11 skirsnis „Specializuotųjų atašė skyrimo ir atleidimo iš pareigų bei atitinkamų diplomatinių rangų suteikimo tvarka“ nustato, kad specializuotuosius atašė (gynybos, jūrų, aviacijos, teisingumo, vidaus reikalų, ekonomikos, žemės ūkio, prekybos, kultūros ir kitus) skiria ir atleidžia Saeima, atitinkamo sektoriaus ministerija, Latvijos bankas arba Finansinio kapitalo rinkos komisija, raštu suderinusi su Užsienio reikalų ministerija. Diplomatinius rangus jiems suteikia Užsienio reikalų ministras, remdamasis Saeimos, atitinkamos sektorinės ministerijos, Latvijos banko arba Finansų ir kapitalo rinkos komisijos pasiūlymu.

Lenkija

Nors konstituciškai (*de jure*) Lenkija yra parlamentinė respublika, politologai neretai ją priskiria pusiau prezidentinei valdymo formai, nurodydami, kad Lenkijos Prezidento institucija pasižymi reikšmingais politiniais įgaliojimais. Daugeliu svarbiausių aspektų Lenkijos politinės sistemos sąranga panaši į Lietuvos: Prezidentas (Seimo pritarimu) skiria Ministrą Pirmininką, o Ministras Pirmininkas tuomet pasiūlo Ministrų kabineto sudėtį, kurią tvirtina Prezidentas; Prezidentas taip pat turi *veto* teisę Seimo priimtų įstatymų atžvilgiu, kuriam paneigti Seime būtina kvalifikuota 3/5 balsų dauguma (netgi aukštesnė nei Lietuvos atveju būtina 50 % + 1 balso dauguma). Todėl Lenkija ir Lietuva politologų darbuose neretai priskiriamos tai pačiai pusiau prezidentinio valdymo kategorijai¹⁸.

Kaip ir Lietuvos atveju, vieni svarbiausių Lenkijos Prezidento įgaliojimų yra būtent užsienio politikos srityje. Lenkijos Respublikos Konstitucijos¹⁹ 133 straipsnyje nurodyta, kad įgaliotuosius atstovus užsienio valstybėse ir tarptautinėse organizacijose skiria ir atšaukia Respublikos Prezidentas (133 str. 1 d. 2 p.). Tame pačiame straipsnyje įtvirtinta, kad „Respublikos Prezidentas užsienio politikos klausimais bendradarbiauja su Ministru Pirmininku ir užsienio reikalų ministru“ (133 str. 3 d.).

Ambasadorių paskyrimo procesas detalčiau reglamentuotas Diplomatinės tarnybos įstatyme²⁰. Ambasadorius skiria ir atleidžia Lenkijos Respublikos prezidentas užsienio reikalų ministro teikimu, kurį patvirtina ministras pirmininkas (39 str. 1 d.)²¹. Prieš paskiriant į pareigas ambasadorių būtina

¹⁷ Latvijas Vestnesis. *Konstitucionālo tiesību komisija: Viedoklis par Valsts prezidenta funkcijām Latvijas parlamentārās demokrātijas sistēmas ietvaros*, 2011-05-13: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/230017>

¹⁸ Ernst Vesper. *Semi-Presidentialism-Duverger's Concept — A New Political System Model*. Department of Education, School of Education, University of Cologne, 1997, p. 39–60. https://www.rchss.sinica.edu.tw/files_news/11-01-1999/11_1_2.pdf

Matthew Søberg Shugart. *Semi-Presidential Systems: Dual Executive and Mixed Authority Patterns*. *French Politics*. 3 (3): 323–351, 2005. <https://doi.org/10.1057/palgrave.fp.8200087>

¹⁹ *The Constitution of the Republic of Poland* ff 2nd April, 1997:

<https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>

²⁰ *Ustawa z dnia 21 stycznia 2021 r. o służbie zagranicznej*: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/sluzba-zagraniczna-19090329>

²¹ Lenkijos Respublikos nuolatinį atstovą Europos Sąjungoje (ES) skiria ir atleidžia Lenkijos Respublikos Prezidentas bendru už užsienio reikalus atsakingo ministro ir už narystę ES atsakingo ministro teikimu, patvirtintu Ministro Pirmininko (39 str. 2 d.).

gauti Seimo nuomonę, remiantis Seimo reglamentu (39 str. 2a d.). Seimo reglamente²² numatyta, kad Seimo Užsienio reikalų komiteto įgaliojimai apima valstybės užsienio politikos klausimus, įskaitant nuomonių teikimą dėl kandidatų į Lenkijos Respublikos įgaliotuosius atstovus kitose šalyje ar tarptautinėse organizacijose (priedas, 22 p.).

Pastebėtina, kad Diplomatinės tarnybos įstatyme įtvirtinta speciali kandidatų į ambasadorius kompetencijų vertinimo tvarka. Siekiant įvertinti kandidatų tinkamumą eiti ambasadoriaus pareigas, Užsienio reikalų ministerija suformuoja Diplomatinės tarnybos konventą (lenk. *Konwent Służby Zagranicznej*) (39 str. 4 d.). Įstatymas numato, kad užsienio reikalų ministras, prieš pateikdamas prezidentui ambasadoriaus kandidatūrą, privalo pasiteirauti Konvento nuomonės (39 str. 5 d.). Į Konvento sudėtį įeina (39 str. 6 d.):

- 1) užsienio reikalų ministras arba jo deleguotas ministerijos vadovybė narys;
- 2) Diplomatinės tarnybos vadovas;
- 3) Lenkijos Respublikos Prezidento kanceliarijos atstovas, paskirtas Lenkijos Respublikos Prezidento kanceliarijos vadovo;
- 4) Ministro Pirmininko kanceliarijos atstovas, paskirtas Ministro Pirmininko kanceliarijos vadovo.

Konventas rengia užsienio reikalų ministro šaukiamus posėdžius, kurie yra uždari (39 str. 7, 8 d.). Konvento posėdžio metu yra parengiamas protokolas, kurį pasirašo dalyvaujantys Konvento nariai (39 str. 9 d.). Konvento narių nuomonė išreiškiama Konvento nutarimu, kuris įtraukiamas į protokolą (39 str. 10 d.). Konvento protokolas yra įslaptintas dokumentas, kurio turinys negali būti atskleistas (39 str. 11 d.).

Nyderlandai

Nyderlandai yra konstitucinė monarchija. Valstybės vadovas yra karalius arba karalienė, kurių įgaliojimai nustatyti Konstitucijoje. Nyderlanduose monarcho galios yra labai ribotos. Pagal Konstituciją ne monarchas, o ministrai ir ministras pirmininkas yra atsakingi už vyriausybės veiklą.

Asmenis į ambasadorių pareigas šalyje yra nominuoja užsienio reikalų ministerijoje aukščiausias pareigas užimantys asmenys: generalinis sekretorius (angl. *Secretary General*) ir generalinių direktoratų vadovai (angl. *Directors General*). Jie atrenka žmones iš darbuotojų, kurie jau yra ambasadoriai arba yra 14 ar aukštesnės kategorijos karjeros diplomatai²³.

Vadovybė kartu su žmoniškųjų išteklių skyriumi sudaro paskyrimo planą. Tai sudėtingas procesas dėl daugelio interesų derinimo. Nagrinėjama, kokių gebėjimų reikia konkrečiai funkcijai atlikti ir kurie kandidatai turi šias savybes. Taip pat žiūrima į jaunujų talentų sąrašus, kad ateityje būtų pakankamai gerų ambasadorių.

Galiausiai paskyrimo planas yra pateikiamas užsienio reikalų ministrui. Ministras gali daryti pakeitimus ir kviesti kandidatus į pokalbį dėl paskyrimo į konkrečią ambasadą. Galutinis ministro sudarytas paskyrimų planas keliauja į ministrų kabinetą. Kadangi ambasadorius siunčiamas karaliaus vardu, vyriausybė galiausiai nusprendžia, kas taps ambasadoriumi, o paskyrimas tampa oficialiu po to, kai karalius išleidžia tai nurodantį dekretą.

Įprastai ambasadoriais yra skiriami užsienio reikalų ministerijos karjeros diplomatai, kurie yra baigę ministerijos organizuojamus tarptautinės užsienio politikos mokymus²⁴. Tačiau yra ambasadorių, kurie prieš tai dirbo verslo pasaulyje arba kitose ministerijose²⁵.

Pastebėtina, kad ambasadorių skyrimo procese Parlamentas nedalyvauja.

²² *Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/mp-monitor-polski/regulamin-sejmu-rzeczypospolitej-polskiej-16823605>

²³ Remiantis Nyderlandų atsakymu į 2017 m. ECPRD užklausą 3486 „Nomination of an ambassador to a foreign country“.

²⁴ *Internationaal beleidsmedewerker - Buitenlandse Zaken*:

<https://www.werkenvoornederland.nl/starters/traineeships/internationaal-beleidsmedewerker-buitenlandse-zaken>

²⁵ Rijksoverheid. *Wat doet een ambassadeur? Buitenlandse Zaken in begrijpelijke taal*:

<https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-buitenlandse-zaken/het-werk-van-bz-in-de-praktijk/weblogs/2022/wat-doet-een-ambassadeur>

Prancūzija

Prancūzija yra klasikinė pusiau prezidentinė respublika, kurioje prezidentas yra svarbi vykdomosios valdžios dalis ir turi reikšmingus įgaliojimus – skiria ministrą pirmininką ir ministrus, pirmininkauja Ministrų Tarybai, vykdo užsienio politiką ir yra vyriausiasis ginkluotųjų pajėgų vadas.

Pagal Penktosios Respublikos Konstituciją²⁶, prezidentas vykdo derybas dėl tarptautinių sutarčių ir jas ratifikuoja (52 str.), akredituoja ambasadorius ir nepaprastuosius pasiuntinius užsienio valstybėse (14 str.). Užsienio reikalų ministras prezidentui siūlo ambasadorių kandidatūras²⁷. Prezidentui pritarus kandidatūrai, Ministrų Taryba (sudaryta iš prezidento, ministro pirmininko ir visų ministrų) turi oficialiai patvirtinti nominaciją (13 str. 2 d.).

Nors konstituciškai užsienio politika yra prezidento prerogatyva, atsakomybę šioje srityje jis dalijasi su ministru pirmininku ir užsienio reikalų ministru. Praktiškai atsakomybės paskirstymas užsienio politikoje Prancūzijoje gali skirtis priklausomai nuo politinio konteksto, ypač santykių tarp prezidento ir ministro pirmininko. Kai jie abu yra iš tos pačios politinės partijos, prezidentas paprastai turi didesnę įtaką užsienio politikoje. Tačiau kai jie yra iš skirtingų politinių jėgų, derybos tarp prezidento, ministro pirmininko ir užsienio reikalų ministro yra įprastos.

Pagal susiklosčiusią praktiką, Prancūzijos Prezidentas ambasadoriumi gali skirti tiek karjeros diplomata, tiek politinį kandidatą. Nors dažniausiai ambasadoriais paskiriami užsienio reikalų ministro pasiūlyti karjeros diplomatai, prezidento François Mitterrando valdymo laikotarpiu (1981–1995 m.) ambasadoriais neretai tapdavo jo paskirti rašytojai ir žurnalistai, o Nicolas Sarkozy (2007–2012 m.) į sąlyginai svarbų ambasadoriaus Senegale poste buvo paskyręs rašytoją ir buvusį gydytoją²⁸.

Pastebėtina, kad ambasadorių skyrimo procese Prancūzijos Parlamentas nedalyvauja²⁹.

Slovakija

Slovakija yra parlamentinė respublika, turinti vyriausybės vadovą – ministrą pirmininką, kuris turi daugiausia vykdomosios valdžios galių, ir valstybės vadovą – prezidentą, kuris yra renkamas tiesioginiuose rinkimuose ir yra formalus vykdomosios valdžios vadovas, tačiau turi labai ribotus įgaliojimus.

Kalbant apie ambasadorių skyrimo procesą, pagal įstatymo Nr. 151/2010 dėl užsienio tarnybos³⁰, užsienio reikalų ministras teikia vyriausybei ir prezidentui pasiūlymą dėl diplomatinės atstovybės vadovo ar nuolatinės atstovybės vadovo įgaliojimų suteikimo ir atleidimo iš pareigų. Vyriausybės funkcija yra konsultacinė, o ambasadorių į pareigas skiria prezidentas (8 str. 3 d.)³¹. Prieš pradėdamas eiti naujas pareigas, ambasadorius turi gauti oficialų valstybės į kurią yra paskiriamas vadovo agremaną.

Paskirtasis ambasadorius, prieš pradėdamas eiti pareigas, pagal tą patį įstatymą prisistato Slovakijos parlamento Užsienio reikalų komitetui ir supažindina parlamento narius su savo darbo priimančiojoje šalyje koncepcija. Užsienio reikalų komitetas yra parlamento priežiūros institucija Slovakijos užsienio politikos ir santykių su kitomis valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis srityje (8 str. 7 d.).

Prieš prisistatydamas paskirtasis ambasadorius prašo Užsienio reikalų komiteto įtraukti jo veiklos koncepciją į komiteto darbotvarkę. Jis taip pat informuoja komitetą apie tai, kada Užsienio reikalų ministerijoje bus svarstoma jo koncepcija, ir apie oficialią jo pradėjimo eiti pareigas datą.

²⁶ *The Constitution of the Fifth Republic*: <https://www.elysee.fr/en/french-presidency/constitution-of-4-october-1958>

²⁷ *Requête CERDP n° 3486, Procédure de nomination d'un ambassadeur*.

²⁸ *Ten pat.*

²⁹ *Ten pat.*

³⁰ *151 ZÁKON z 9. marca 2010 o zahraničnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov*: https://www.slov-lex.sk/static/pdf/2010/151/ZZ_2010_151_20190101.pdf

³¹ *Diplomatické hodnosti*: <https://www.mzv.sk/en/ministry/career-in-diplomacy/diplomatic-ranks>

Koncepcija pristatoma raštu ir žodžiu. Komiteto nariai paprastai neturi rimtų pastabų dėl pateiktos koncepcijos (jie negali prašyti papildyti koncepciją). Koncepcija patvirtinama / atmetama paprasta balsų dauguma, tačiau komiteto pritarimas ar nepritarimas koncepcijai yra tik simbolinio pobūdžio, nes pagrindinė diskusija dėl koncepcijos vyksta Užsienio reikalų ministerijoje³².

Suomija

Suomija yra parlamentinė respublika, turinti vyriausybės vadovą – ministrą pirmininką, kuris vadovauja vykdomajai valdžiai ir valstybės vadovą – prezidentą. Prezidentas šalyje yra renkamas tiesioginiuose rinkimuose, tačiau jo vaidmuo yra daugiausia ceremonialinis. Tarp prezidento galių yra išskiriama oficialias pareigas einančių asmenų paskyrimas, tačiau nominacijas pateikia ir kandidatų atrankos procesą atlieka atitinkama ministerija arba vyriausybė³³. Suomijos konstitucijos³⁴ 126 straipsnyje nustatyta, kad „Respublikos Prezidentas skiria <...> Suomijos diplomatinį atstovybių užsienyje vadovus“.

Specialių teisės aktų dėl ambasadorių skyrimo procedūros nėra. Konstitucija reglamentuoja prezidento sprendimų priėmimo procedūrą. Remiantis 58 str. 1 d., prezidentas priima sprendimus Vyriausybėje remdamasis Vyriausybės pateiktais pasiūlymais. Jei prezidentas nepriima sprendimo pagal pasiūlymą dėl Vyriausybės pateikto sprendimo, klausimas grąžinamas Vyriausybei, kad ji priimtų sprendimą dėl pasiūlymo atsisakymo ar naujo kandidato pasiūlymo (58 str. 2 d.).

Nors aukščiausiuose dokumentuose patvirtinta tvarka yra gana lakoniška, pagal Suomijos užsienio reikalų ministerijos pateikiamą informaciją, ambasadorių kandidatūros yra derinamos su prezidentu nuo pirmo atrankos etapo.

Praktikoje ambasadorių skyrimo procesą Suomijoje sudaro trys etapai: pasirengimas, agremano prašymas ir paskyrimas. Pagal Suomijos užsienio reikalų ministerijos skelbiamą informaciją³⁵, pasirengimo etapo metu atsilaisvinančioms ambasadorių pozicijoms aukšto rango užsienio reikalų ministerijos pareigūnai rengia kandidatų pasiūlymus. Vėliau juos nagrinėja užsienio reikalų ministras ir turimą informaciją pristato šalies prezidentui. Pirmojo etapo metu, neoficialiai sutarus dėl kandidato yra vykdoma jo saugumo patikra.

Antrojo etapo metu užsienio reikalų ministras pristato ambasadoriaus kandidatūrą vyriausybei, o prezidentas neoficialiai kitos šalies vadovų paprašo patvirtinimo siūlomam ambasadoriui. Gavus tai yra kreipiamasi oficialaus agremano.

Trečiojo etapo metu, gavus agremaną, ambasadoriaus nominaciją dar kartą peržiūri vyriausybė, prezidentas paskelbia galutinį sprendimą, o apie nominaciją yra pranešama viešai. Galiausiai, naujasis ambasadorius išvyksta į diplomatinės tarnybos vietą ir įteikia skiriamuosius raštus tos šalies vadovui.

Pastebėtina, kad ambasadorių skyrimo procese Parlamentas nedalyvauja

Švedija

Švedija yra konstitucinė monarchija, o karalius yra nepolitinis Švedijos valstybės vadovas. Monarchas pirmiausia atlieka ceremonialines ir reprezentacines pareigas. Parlamentas priima sprendimus, o vyriausybė juos įgyvendina. Vyriausybė taip pat teikia parlamentui pasiūlymus dėl naujų įstatymų ar įstatymų pakeitimų. Ministro pirmininko kandidatūrą šalyje siūlo parlamento pirmininkas, o tada parlamente vyksta balsavimas ir po jo ministrui pirmininkui yra pavedama sudaryti vyriausybę. Ministras pirmininkas asmeniškai parenka ministrus, kurie sudarys kabinetą, taip

³² Remiantis Slovakijos atsakymu į 2020 m. ECPRD užklausą 4421 „Role of the Parliament in the appointment procedure of diplomatic staff accredited abroad“.

³³ President of the Republic of Finland. *Duties*: <https://www.presidentti.fi/en/presidency/duties/>

³⁴ *The Constitution of Finland* (731/1999, amendments up to 817/2018 included): <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>

³⁵ *Ambassadorial appointments in Finland*: <https://create.piktochart.com/output/22467856-ambassadorial-appointments-in-finland>

pat nusprendžia, kurie ministrai bus atsakingi už įvairias ministerijas. Ministras pirmininkas ir ministrų kabineto ministrai kartu sudaro vyriausybę. Vyriausybė valdo šalį, tačiau yra atskaitinga parlamentui³⁶.

Ambasadoriai yra aukšto rango valstybės tarnautojai, kuriuos skiria Vyriausybė, remdamasi Užsienio reikalų ministerijos rekomendacijomis. Švedijos parlamentas (Riksdagas) nedalyvauja ambasadorių atrankos ar paskyrimo procese. Tačiau Riksdago Konstitucijos komitetas reguliariai tikrina visus Vyriausybės atliekamus aukštesniųjų valstybės tarnautojų paskyrimus.

Švedijos Konstitucijoje³⁷ įtvirtinta teisė vyriausybei skirti asmenis į tam tikras pareigas, o tai yra laikoma svarbia valstybės valdymo priemone. Pagal vieną iš Švedijos Konstituciją sudarančių teisės aktų, 1974 m. Valdymo formos aktą (angl. *The Instrument for Government*)³⁸, į Vyriausybei pavaldžių administracinių institucijų pareigas skiria Vyriausybė arba jos paskirta valstybės institucija. Valdymo formos akte (12 sk. 5 str.) taip pat numatyta, kad skiriant į pareigas valstybės valdymo institucijose atsižvelgiama tik į objektyvius veiksnius, tokius kaip nuopelnai ir kompetencija. Ši nuostata pakartota Švedijos įdarbinimo valstybės tarnyboje įstatymo³⁹ 4 dalyje, kur taip pat nustatyta, kad pirmiausia atsižvelgiama į kompetenciją, nebent yra ypatingų priežasčių elgtis kitaip.

Švedijos užsienio reikalų ministerija (URM) turi parengusi URM valdymo gaires⁴⁰, kurios apima Švedijos diplomatinių atstovybių vadovų skyrimo procesą. Pirmiausia sudaromas konkrečių pareigų reikalavimų aprašas. Antra, apie laisvą darbo vietą skelbiama Vyriausybės kanceliarijos viduje, tačiau paraišką gali pateikti visi norintys eiti šias pareigas (tačiau diplomatinių atstovybių vadovai paprastai įdarbinami iš URM darbuotojų). Trečia, URM sudaryta vadovų skyrimo į pareigas parengiamoji grupė (kuriai vadovauja URM administracinių reikalų generalinis direktorius ir kurią sudaro keletas užsienio reikalų patarėjų, t. y. URM skyrių vadovų) išnagrinėja visas paraiškas ir sudaro trijų kandidatų (jei įmanoma) sąrašą, į kurį įtraukia bent vieną vyrą ir vieną moterį. Parengiamoji grupė pateikia dokumentus apie kandidatus URM vadovybei (valstybės sekretoriui) kartu su pasiūlymu dėl galutinio kandidato. Ketvirta, parengiamosios grupės projektai ir pasiūlymai perduodami valstybės sekretoriui, atsakingam už lygias galimybes, ir Ministro Pirmininko tarnybai pagal bendrą projekto rengimo procedūrą, po to URM pateikia galutinį pasiūlymą Vyriausybei. Penkta, galutinį sprendimą dėl paskyrimo priima Vyriausybė posėdžio metu.

Kaip jau minėta prieš tai, Švedijos parlamentas nedalyvauja skiriant ar skiriant ambasadorius. Tačiau Riksdago Konstitucijos komitetas reguliariai tikrina visus Vyriausybės atliekamus aukštesniųjų valstybės tarnautojų paskyrimus. užduotis – tikrinti Vyriausybės ir jos ministrų darbą, siekiant užtikrinti, kad Vyriausybė, tvarkydama Vyriausybės reikalus, laikytųsi galiojančių įstatymų ir nusistovėjusios praktikos. Vykdydamas šią kontrolę, komitetas reguliariai (kas antrus metus) tikrina Vyriausybės atliekamus paskyrimus, ypač atsižvelgdamas į paskirtų asmenų lytį ir politinio darbo patirtį (tai yra ar asmuo anksčiau dirbo vyriausybės ministru ar valstybės sekretoriumi, nacionalinio parlamento nariu, regiono ar vietos tarybos nariu ir t.t.). Pažymėtina, kad politinė patirtis gali būti laikoma objektyviu veiksmu skiriant aukšto rango valstybės tarnautoją, priklausomai nuo konkrečioms pareigoms keliamų reikalavimų profilio.

Vokietija

Vokietija yra federacinė parlamentinė respublika. Nors deklaruojama, kad valstybės vadovas yra federalinis prezidentas, daugelis jos įgaliojimų tėra simboliniai. Pavyzdžiui, federalinis

³⁶ *Power from the people! This is how Sweden is governed*: <https://sweden.se/life/democracy/swedish-government>

³⁷ Švedijos konstitucija nėra kodifikuota ir yra sudaryta iš kelių teisės aktų, turinčių aukščiausią juridinę galią. *The Constitution of Sweden*: <https://www.government.se/contentassets/7b69df55e58147638f19bfdfb0984f97/the-constitution-of-sweden/>

³⁸ *The Instrument of Government* (1974:152): <https://www.riksdagen.se/globalassets/05.-sa-fungerar-riksdagen/demokrati/the-instrument-of-government-2023-eng.pdf>

³⁹ *The Public Employment Act (Lag om offentlig anställning)*. Reference No.: SFS 1994:260: <https://www.government.se/government-policy/labour-law-and-work-environment/1994260-the-public-employment-act-lag-om-offentlig-anstallning/>

⁴⁰ Remiantis Švedijos atsakymu į 2017 m. ECPRD užklausą 3486 „Nomination of an ambassador to a foreign country“.

prezidentas pasirašo parlamento (Bundestago) priimtus įstatymus, tačiau neturi *veto* teisės (nors diskutuojama dėl jo teisės atsisakyti pasirašyti antikonstitucinius įstatymus⁴¹). Jis taip pat siūlo Bundestagui vyriausybės vadovo (federalinio kanclerio) kandidatūrą, tačiau Bundestagas turi teisę jos nepaisyti ir paskirti kanclerį savo nuožiūra (faktiškai iki šiol tai nėra įvykę). Paskirtas kancleris teikia prezidentui federalinių ministrų kandidatūras, kurių skirti prezidentas negali atsisakyti. Kita vertus, prezidentui numatyti tam tikri įgaliojimai užsienio politikos srityje, tame tarpe ir ambasadorių skyrimo.

Ambasadorių skyrimo procedūra Vokietijoje paremta Pagrindinio įstatymo⁴², Diplomatinės tarnybos įstatymo⁴³ ir Federalinės vyriausybės darbo tvarkos taisyklių⁴⁴ nuostatomis.

Pagal Pagrindinio įstatymo 59 straipsnio 1 dalį, federalinis prezidentas atstovauja Vokietijos Federacinei Respublikai tarptautinės teisės klausimais, jos vardu sudaro sutartis su užsienio valstybėmis ir skiria Vokietijos pasiuntinius užsienyje.

Ambasadorių skyrimo procedūra apima kelis etapus. Pirma, Užsienio reikalų ministerija pasiūlo ambasadoriaus kandidatūrą ministrų kabinetui, kuris sprendžia, ar kandidatas tinkamas eiti šias pareigas. Antra, gavusi pritarimą kandidatūrai, Užsienio reikalų ministerija klausia priimančiosios šalies, ar ji sutinka, kad kandidatas būtų paskirtas ambasadoriumi. Trečia, gavus užsienio šalies sutikimą, federalinis prezidentas, paskiria kandidatą į Vokietijos Federacinės Respublikos ambasadoriaus postą ir pasirašo oficialų skiriamąjį raštą. Ketvirta, paskirtasis ambasadorius oficialiai perduoda skiriamuosius raštus priimančiosios šalies valstybės vadovui ir yra akredituojamas, suteikiant jam visas ambasadoriaus galias.

Vokietijoje susiklostė praktika, jog dauguma ambasadorių kitose šalyse yra „karjeros diplomatai“. Retkarčiais ambasadoriais skiriami ir „politiniai“ kandidatai⁴⁵.

Pastebėtina, kad ambasadorių skyrimo procese Bundestagas nedalyvauja⁴⁶.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus

Patarėjas Giedrius Kanapka

Tel. (8 5) 239 6874, el. p. giedrius.kanapka@lrs.lt

Vyr. specialistas Šarūnas Legatas

Tel. (8 6) 980 6192, el. p. sarunas.legatas@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija.

Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2024

⁴¹ Friederike Valerie Lange. *Grundrechtsbindung des Gesetzgebers: eine rechtsvergleichende Studie zu Deutschland, Frankreich und den USA*. Mohr Siebeck, 2010, p. 123.

⁴² *Basic Law for the Federal Republic of Germany*: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/englisch_gg.html

⁴³ *Gesetz über den Auswärtigen Dienst*: <https://www.gesetze-im-internet.de/gad/>

⁴⁴ *Gemeinsame Geschäftsordnung der Bundesministerien – GGO*: https://www.verwaltungsvorschriften-im-internet.de/bsvwvbund_21072009_O11313012.htm

⁴⁵ *German Bundestag's Reply to ECPRD#3486 (17 August 2017)*.

⁴⁶ *Ten pat.*